

[Co znamená najít cestu k řeči]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1980](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1980](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 19. 5. 1980
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 19. 5. 1980

[Co znamená najít cestu k řeči]

800519-1

Naším tématem se má stát řeč. To znamená, že k ní musíme najít přístup, najít k ní cestu. Co to však znamená, najít cestu k řeči, když není ničím, co by nám bylo vzdáleno, neboť spolu rozmlouváme, a tak ji „máme“, disponujeme jí, ovládáme ji? Chceme-li mluvit, rozmlouvat, promlouvat o řeči, pak tu řeč už musí být a nemusíme ji hledat, nepotřebujeme žádnou cestu k ní. Jsme už u ní, jsme v ní. Tak nějak začíná jednu svou úvahu Heidegger, a pak se táže: jsme tam opravdu? A táže se potom dále: Jsme v řeči tak, že zakoušíme její podstatu, že ji myslíme jako řeč, že si ji osvojujeme (?), když slyšíme to, co je řeči vlastní? Zůstáváme již v blízkosti řeči, aniž bychom k tomu něco přidávali ze svého? Anebo je cesta k řeči jakožto k řeči tou nejdelší, jakou lze pomyslet? A nejenom tou nejdelší, nýbrž zavalenou, posetou překážkami, které pocházejí z řeči samotné, jakmile se pokusíme si uvědomit bez postranních pohledů to, co je pro řeč tím nejvlastnějším, tím „jejím“? Tím se totiž odvažujeme něčeho podivného, co můžeme vyjádřit následovně: přivést řeč jakožto řeč k řeči (ke slovu). Vypadá to jako formule, ale bude nám sloužit jako vodítko na naší cestě k řeči. V uvedené formuli zazní slovo „řeč“ hned třikrát, a pokaždé říká něco jiného a zároveň totéž. ... (viz *Unterw. z. Spr.* 242.)

Především tu jde o spleť vztahů, do nichž jsme i my sami už vtaženi. Úmysl jít cestou k řeči je už zapleten do mluvení, promlouvání, které chce řeč osamostatnit, osvobodit, aby ji mohlo představit jako řeč a jako takto před-stavenou vyslovit, což zároveň svědčí o tom, že sama řeč nás zapletla do promlouvání.

Je to zvláštní: pouze řeč je schopna říci, co to je řeč; ale zároveň k tomu je zapotřebí, abychom my usilovali o to, říci, co to je řeč, a tak to, co řeč říká o sobě, je zapleteno do našeho říkání (promlouvání), co to je řeč (a ovšem do říkání celé řady jiných věcí, bez čehož bychom vůbec nedovedli říci, co to je řeč).

Jaký je vlastně rozdíl mezi řečí jakožto řečí a mezi naší řečí, to jest naším promlouváním? Jaký je vztah mezi řečí a mluvou? Jaký krok musí být učiněn, aby se mluvení stalo promlouváním? A jaký další krok je nutný k tomu, aby promlouvání, resp. promluva se stala oslovením? Jak nás oslovuje sama řeč? Může nás oslovit, aniž by si k tomu použila prostřednictví promlouvání? nebo dokonce mluvení? Jak můžeme být osloveni, aniž by kdokoli něco řekl?

(příprava na seminář)

(krouž. blok, č. 80-028; Praha, 800519-1.)

800519